

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo Plvra Qvam XX. Antiqua monumenta, nunquam edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1602

IX. De Allocutione Ipsius ad Mizlaus principem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64160](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64160)

se ibi tam diu retinuit, quousque videndo & audiendo discerent quid de operibus aut statu eius referre deberent. Porro baptizatis omnibus tam viris quam mulieribus totius ciuitatis, ad dedicationem altaris & sanctuarij iam surgentis Basilicæ, multa exultatione populi, deuotus accingitur, omni studio ac diligentia ipsi festo decorem & reuerentiam procurans, quatinus de amissione prioris fani vel celebritatis minimè dolerent, melioris solennitatis tripudio & melioris fabricæ ornamento consolati.

DE ALLOCVTIONE IPSIVS
ad Mizlaus principem.

N T E R agendum verò quod ipsa dedicatio vel IX,
quod singula opera dedicationis significare habet, rudi populo antistes exposuit; præcipue vero MIZLAUS ipsius ciuitatis principem, quem pridem in pētecoste cū alijs primatibus VNZNOIMIÆ baptizauerat, vt in eo ceteros erudiret, de his omnibus alloquitur, Sacramētum dedicationis ad animā cuiusq; fidelis pertinere sufficienti sermone demonstrans, quæ Spiritus sancti templū efficitur, vel in cuius corde Christus per fidem inhabitat. Dein sermonem ad ipsum principem ex toto conuertens, Tu es, inquit, fili charissime vera domus Dei. Tu ipse hodie dicandus & dedicandus es, & omnipotenti creatori tuo Deo, vt eminus ab omni alieno possessore, ipsius tantum mansio fias & possessio, non ergo impedias dedicationem tuam fili charissime. * Nihil enim prodest istam, quam cernis domum foris, dedicari, nisi & dedicatio ista in me compleatur. Episcopus autem intelligens adesse Spiritum sanctum, Ex parte, inquit, fili, domus Dei
Iii esse

Videtur hic aliquid deesse.

esse cœpisti; fac ut ex toto sis. Iam enim idolatriam fide commutasti, baptismi gratiam consecutus.

Nūc sequitur ut fidē pietatis operib⁹ exornes, impietates, violētias, & crudelitates, oppressiones, rapinas, homicidia, fraudes penitus, postremo quidquid tibi fieri non vis, alij ne feceris. Captiuitates quas habes absolue omnes. Quod si non omnes, vel eos certe qui Christiani sunt, tuæ fidei consortes. Tum ille parum hēsītans, Durum, inquit, mihi est, pater, dimittere omnes: quia magnis rationibus ac debitis quidam ex eis modō detinentur. Tunc Episcopus, Debita, inquit, pro debitis dimitti & sermo euangelicus & Dominica suadet oratio. Sic enim omnium debitorum tuorum apud Dominum certam remissionem consequeris, si omnes debitores tuos in eius nomine dimittis. At ille altius ingemiscens, En, inquit, in nomine Domini Iesu omnes absoluo; ut, secundum verbum tuum, dimissis peccatis meis dedicatio ista hodie in me compleatur. Et vocans ministrum qui super captiuos erat, omnes dimitti præcepit. Erat autem inter eos adolescens nobilis filius cuiusdam potentis de DACIA. Ille absolutus alijs in cauea quadam subterranea iunctus cippo & catenis tenebatur, eo quod pater eius quingentarum librarum debitor, hunc yadem posuisset. Cumque de absolute captiuitatum, de obediētia, & religione MIZLA I principis multa esset tam populo quàm Episcopo & omnibus qui aderant in domino exultatio, & ad consumptionem dedicationis ministri ac sacerdotes alacriter festinarent, necessaria præpararent, habitis omnibus, vas cum cineribus, quod ad aram positum erat, inueniri nō potuit. Cumque ministri commixtionem salis & vini &
cinerum

sinerum facturi, & non inuentis cineribus turbarentur, VDAIRICVS Sacerdos correpta * contra vicinas domos vnam vel duas scrutatus in eis cinerem non inuenit,

f. conta, pro vase: kanteu vocamus.

Deinde ad tertiam currens cryptam quandam subterraneam, in quam praedictus adolescens in abditiore parte clauderetur intrauit. Sed captiuus per fenestram manu porrecta, & sonitu facto currentem Sacerdotem ad se vocat, rogans vt pro sui liberatione Episcopo significet. Sacerdos vero correptis cineribus properanter ad Ecclesiam redijt & operienti Episcopo alijsque fratribus de illo insinuat. Episcopus vero quamuis misericordia moueretur, Tanta, inquit, praestitit nobis, vt amplius cum rogando grauare non audeam. Tamen ne gaudium huius festi aliqua ex parte claudicet, super huius quoque miseriam Dei misericordiam inuocemus. Et conuersus ad orientem cum ministris quasi hora vna preces fudit ad Dominum. Deinde sacerdotibus ait, seorsum accipite MIZLAVS, & quam modestius potestis super hoc verbo exhortamini. Quod cum facerent, MIZLAVS ait, In hoc vno homine parcat mihi velim prudentia vestra, nam pater eius maioribus mihi debitis astrictus est, quam vt gratis absolui possit. Sufficiat vobis quod tantum absolui gratis. Tunc illi, Reuera, inquit, multum est quod fecisti. Miratur hoc dominus Episcopus, miratur & nos, nec in longo tempore Christianis tale quid in terra Christianorum comperimus, vnde & dominus Episcopus & omnes fratres gratias tibi referunt & honori te habent & semper habebunt, Deoque omnipotenti cuius te seruum exhibuisti, quod de omnibus vicem tibi rependat, deuotè supplicabunt.

Nam & dominus Episcopus tam magni pendit, quod fecisti, ut ultra quidquam rogare te verecundia. Sed noueris in veritate, quomodo si quo pacto te ipsum vincens, hoc bonum cæteris tuis meritis superaddere posses, magna tibi gratia magnaq; recompensatio apud Deum cumularetur: magnus etenim dominus Deus noster, & magna virtus eius, morisque illi cum sit pro paruis magna restituere, quanto magis pro magnis maxima. Quod si hoc magnum & difficile tibi pro ipso feceris, non sine mercede maxima ab eo indonatus remanebis. Sed quid multis? Ingemuit homo tactusq; ab intus spiritu pietatis, totus soluitur in lachrymas. Deinde cum ipsis clericis ad Episcopum tendens, En, ait, pater sanctissime, in ista quoque petitione Deum meum & te seruum eius dominosq; meos sacerdotes ministros tuos honorabo: quinimo pro nomine domini mei Iesu corpus meum & omnia mea si ratio postulauerit, deuotus impendam. Et iubens adduci vinculum ferro & catenis oneratum, flentibus omnibus qui aderant in hostiam & oblationem Deo aræ imposuit, petens sibi remissionem peccatorum à domino pro ipso recompensari. Ita ergo in plenitudine gaudij spiritualis tota illa Ecclesia feruente, & laudes Deo super vniuersis bonis ac donis eius concinente, dedicatio consumatur, omnesq; alij exemplo MIZLAY principis vias suas correxerunt, unusquisq; ab iniurijs & violentijs seu oppressionibus suis temperando & vi ablata proximis suis restituendo. Ecclesia ergo proficiebat, & crescebat, & licet inuidente diabolo, ambulans in timore domini & spiritu sancto replebatur. Sed hostis antiquus damna sua non ferens opera Dei turbare molitus, validis erroribus vniuersam prouinciam concussit. Nam POLIZLAVS Dux POLONORVM inuictissimus in multa fortitudine & copioso militum apparatu de-

ter-

terra sua iam veniens in ipsis terminis POMMORANIÆ castra metatus ferebatur in furore graui terrā ipsam ingressus. Audierat enim, quod post priorem beati OTTONIS prædicationem nec pacti secum fœderis nec susceptę religionis iura seruare curarēt. Insuper compertum habebat quod ciuitates quæ pridem conuersę fuerant, remissi tributi veniam alpernati, suiq; mediatoris obliti viribus suis se deinceps tutos fore considerent, munitionibus & castris quæ bellica vi conplanata fuerant, ex magna parte hoc interuallo reparatis. Vnde quasi iustam commotionem habens Dux eos iterum conterere veniebat, suæq; ditioni subiugare. Quod illi audientes, missisq; sæpius atq; remissis exploratoribus, exercitum iam in proximo cognoscentes, multum vbiq; trepidare cœperunt, partimq; fugere ac res suas ad loca munita deferre, partim etiam arma contra mouere, finesq; suos defendere meditabantur. In ipso tamen articulo, vt puto à Deo inspirati omnes quasi oues ad pastorem, scilicet ad Episcopum confugiunt, & quid factu opus esset consilium quærebant, at ille pietatis visceribus affluens Ecclesiam rudem & neophytam bellico tumultu vexari perniciosum sciēs, de diuina misericordia simul etiã de POLESIAI ducis amicitia non vane præsumens, bellū simul & causam belli, si modo cōsilijs eius parere velint, dissoluere pollicetur. Quo audito illi prudētiæ & sanctitati doctoris sui attendentes, nec sinistrè casurū arbitrati negotium, q; ille vt timorem domini suscepisset, communi decreto semetipsos & omnia sua consilia eius sapientiæ commiserunt. Assumptis igitur clericis pater venerabilis sarcinas quidem & omnem supellectilem suam ibi relinquens, obuiam se parat exercitui, iunctis sibi viris honorabilibus de terra, qui à Duce obiectis respōdere & omnibus cōtrouersijs decidendis hinc inde exortis possent

sufficere. Vbi igitur ad castra venit à Duce honorabiliter susceptus, mirumq; dictu, quam facile diuinis eloquijs animi eius feritate lenita, ad omne quod volebat, principem inclinauerit. Ille namq; multum protestabatur non alia causa hoc tempore bellum suscepisse, quam ob iniuriæ Dei omnipotentis ultionem & mutui foederis ruptionem, quia & Christianismi iura in plerisq; locis rem diuinam paganitate violassent & iniuriæ societatis & compositionis ligam minimè seruassent. Episcopus ergo hæc omnia emendatione dignissima fassus, legatosq; aliquantū pro his obiurgans, ad pristinæ compositionis pactum partem reuocat utranq; sese tunc temporis, quemadmodum & nunc pacis mediatorum extitisse commemorans. Placabat autem maxime ducem POLONIÆ BROGIZLAI Ducis fides & deuotio ab Episcopo laudata: quia & in priori & in prædicta prædicatione æquè fidelis inuentus, multa bona prædicatoribus ostendisset. STETTINENSIBVS vero quod aliqui ex eis ad errores pristinos reuoluti essent, diuinæ indignationis ac suæ illis mandat non defore vendictam, nisi quæ totius apostasiæ immundicias congrua diluant satisfactio- ne, indulgentia petita doctoris. Dux itaq; talibus modis à beato viro mitigatus, licet nimis murmurantem exercitum utpote prædæ auidū, versis aquilis, ad sua redire præcepit. Porro Episcopus voti compos cum legatis rediens attonitis gregibus suis, optatæ pacis & securitatis nunciū reportauit. Et quantum illi pridem de metu belli maestificati fuerant & concussi, tantum alacres facti sunt & in fide Christianismi fundati; sane doctori suo ascribentes patriæ liberationem, seruulq; Dei magnificatus est vehementer in terra POMERANORVM. Ille vero nihil meritis suis tribuens, tanto se humiliorem apud Deum & homines exhibuit, quanto sine illius auxilio se nihil posse sciebat, dimit-
tensq;

tenſq; nuncios, de quibus ſupra dictum eſt, marchioni & SAXONIBVſ gratias egit pro bona voluntate, de Dei operibus & de ſuo ſtatu mandans quæ audiffent & vidiffent, ad Dei gloriam narrare.

QUOMODO VERANIAM IN-

ſulam conuerte voluerit, ſed prohi-

bitus, preſbyterum Vdalricum illo nauigio de-
ſinanit, idemq; tertio vento prohibitus.

RAT autem VNZNOIMIÆ illis diebus Dux pa-
riter & Episcopus. Est autem insula quædam,
non longe à ciuitate illa, habens mare interie-
ctum, quasi itinere vni^o diei, VERANIA nomi-
ne. Sed loci huius incolæ duri erāt & barbari, singulari feri-
tate crudeles. hij prædicatione beati viri dudū comperta,
omnia quæ de illo dicebantur, aspernati, mortē ei, si ad eos
veniret, minabantur. Sed quo amplius duras eorum mi-
nas audierat, eò amplius in animo suo fixum habebat
illo, * sperans ibi martyrij coronam se adepturum. De
hoc vero cum Duce & aliis familiaribus suis dum consiliū
tractaret, propter immanitatem periculi ab omnibus dis-
suasus est. Quod ægerrime ferens, ingeniosus agere cœpit
quomodo se nescientibus eis illo proriperet. Hoc sentien-
tes illi, cautius eum obseruabant, nullā secuti opportuni-
tatem quod id aggredi posset ei concedebant: salutē illius
vitamq; multis vtilem ac necessariam memorantes. Verū
desiderij magnitudine nihil huiusmodi rationum audire
potuit, illos potius modicę fidei arguens, ac pusillanimita-
tem eorū increpās, fidē Christianā factis magis firmādam
aiebat, quam verbis. At is, Quæ merces æternę vitæ prædi-
catoribus, qui pro illa vitā præsentem expendere formida-
rent? Et quid, inquam, fieret, si in his barbaris nationib^o e-
uangelizantes p̄ Christi nomine omnes occumberemus?
Nimi-

X.